

کوچک بلند پروازی که وارد «بازی بزرگان» شد

کوچک بلند پروازی که سال هاست ردای بلند زعامت منطقه را در کنف حمایت های واشنگتن، برتن کرده است روزهای تلخی را در پایان ماه عسل خود با غرب می گذراند و بازی منطقه ای دولت ذره بینی و جنجال ساز در پازل بزرگان که به مدد دلارهای حاصل از فروش انرژی، زمانی چشم همه ناظران را به خود خیره کرده بود، اکنون آن را در خندقی عمیق از اختلافات با همسایگان و سایر بازیگران بین المللی در منطقه انداخته است.

کوچک بلند پروازی که سال هاست ردای بلند زعامت منطقه را در کنف حمایت های واشنگتن، برتن کرده است روزهای تلخی را در پایان ماه عسل خود با غرب می گذراند و بازی منطقه ای دولت ذره بینی و جنجال ساز در پازل بزرگان که به مدد دلارهای حاصل از فروش انرژی، زمانی چشم همه ناظران را به خود خیره کرده بود، اکنون آن را در خندقی عمیق از اختلافات با همسایگان، ه سات بازیگران، د، الملک، د، منطقه انداخته است.

به گزارش جام جم آنلاین، قطر به صورت امارتی مطلقه و ارثی از اواسط قرن ۱۹ میلادی توسط خاندان آل ثانی فرمانروایی می شود. قبل از کشف نفت، قطر عمدتاً به خاطر صید مروارید و تجارت دریایی شناخته می شد. این کشور تا سال ۱۹۷۱ تحت الحمایه انگلستان بود. پس از استقلال به سبب درآمدهای سرشار نفتی و گازی، تبدیل به یکی از ثروتمندترین کشورهای منطقه شد. تمام موقعیت های حساس حکومتی در قطر توسط خاندان آل ثانی یا افراد نزدیک آنان اداره می شود. این کشور از سال ۱۹۹۲ روابط نظامی گسترده ای با ایالات متحده آمریکا دارد.

این کشور دارای ذخایر گسترده نفتی و گازی است. مجله فوربس، قطر را ثروتمندترین کشور جهان معرفی کرده است. کشوری که بالاترین شاخص توسعه انسانی بین کشورهای جهان عرب به علت ثروت زیاد و جمعیت کم (حدود ۲ میلیون و ۵۰ هزار نفر) به نسبت درآمد ناخالص ملی را داراست.

الجزیره و دلارهای نفتی، بال های پرواز قطر

اما دولت ثروتمند قطر این روزها حال مساعدی ندارد. کشوری که طی سه سال گذشته توانست با سوار شدن بر موج انقلاب های عربی اعتبار بالایی را برای خود دست و پا کند و عمده این اعتبار را به باور کارشناسان، با پوشش دهی رسانه ای تحولات به کمک شبکه الجزیره و صرف هزینه های هنگفت در دفاتر این شبکه در اقصی نقاط جهان به زبان های زنده و استخدام خبرنگاران زبده به دست آورد.

در کنار این بازوی رسانه ای، تزریق میلیارد ها دلار پول به جریان های مخالف نظام های عربی از تونس و مصر گرفته تا سوریه و حتی در حاشیه امنیتی خود یعنی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس توانست اعتبار و نفوذ کوتاه مدتی را برای این کشور کوچک و ثروتمند عربی به دنبال داشته باشد.

اما این اعتبار برای کشوری که گفته می شود مانند رژیم صهیونیستی از یک درد مشترک یعنی فقدان عمق استراتژیک و محدوده وسیع سرزمینی رنج می برد نه تنها ما به از و سود بلند مدتی در پی نداشت، بلکه هزینه های موجودیتی وخیمی را با دشمن تراشی بی نتیجه به دنبال داشت.

شکست زودهنگام اخوان و رویای ناتمام قطر

قطری ها امیدوار بودند که با سرمایه گذاری در تقویت جماعت اخوان المسلمین به عنوان بزرگترین اپوزیسیون خاورمیانه، این ضعف سرزمینی و عمق راهبردی را با روی کار آوردن دولت های اخوانی جبران کنند و نفوذ منطقه ای خود را تضمین کنند اما مخالفان دوحه نیز از عربستان سعودی و امارات گرفته تا ژنرال های بازمانده اما قدرتمند دوران حسنی مبارک در مصر و حتی دولت روسیه با وجود اختلاف گفتمانی با یکدیگر، بیکار نماندند و تضارب منافع آنان با رویای منطقه ای خاندان آل ثانی حتی در سوریه ای که دولت آن به ریاست بشار اسد مغضوب همزمان ریاض و دوحه و ابوظبی بود، نگذاشت این رویای کوتاه تعبیری بیابد.

در تابستان دو سال پیش (تیرماه سال ۱۳۹۱) که دولت قطر بهار دیپلماسی منطقه ای خود را با حمایت آمریکایی ها تجربه می کرد، روس ها به این بازیگر کوچک اما تاثیرگذار عرب هشدار داده بودند و از مقامات آن خواسته بودند که اندازه خود را بدانند، اما ظاهراً این توصیه عتاب آمیز نتوانسته بود بر توهم شیرین قدرت و نفوذ در سران کشوری که جزیره شان تا چند دهه پیش بارانداز و استراحتگاهی برای دریانوردان بود، تاثیری بگذارد.

هشدار روس ها

در یکی از کنفرانس های ژنو درباره سوریه، وزیر خارجه قطر که نخست وزیر این کشور هم بود، از دخالت نظامی در سوریه سخن گفت و با واکنش تند وزیر امور خارجه روسیه روبه رو شد. پاسخ لاوروف به نماینده قطر در آن نشست بسیار تحقیر کننده بود. لاوروف گفته بود: برخی تلاش می کنند نقشی بزرگتر از خود در منطقه ایفا کنند و معادلات آن را حل کنند. آنها گمان می کنند می توانند در بازی بزرگان شرکت کنند در حالی که آنها ابزاری کوچک در بازی بزرگ هستند.

لاوروف ادامه داده بود: آقای وزیر! منشور سازمان ملل فرقی میان کشور کوچک و بزرگ نگذاشته است و همه، رای مساوی در آن دارند اما در شورای امنیت پنج کشور حق وتو دارند. مشکل این هم نیست، بلکه موضوع این است که حکام برخی کشورها کوچک عقل هستند و حکام برخی کشورها بزرگ اندیش هستند.

در این هنگام وزیر قطری قصد پاسخ داشت که وزیر روسی بدون اعتنا، حرفهایش را تمام کرد و روی برگرداند. این سبب خروج

وزیر قطری و نبیل العربی دبیر کل وقت اتحادیه عرب از سالن کنفرانس شد. پیش از آن هم در بهمن سال 1390 مشاجره مشابهی در جلسه شورای امنیت سازمان ملل میان وزیر امور خارجه قطر با نماینده روسیه در آن سازمان صورت گرفته بود که ویتالی چورکین خطاب به حمد بن جاسم گفته بود: اگر یک بار دیگر با این لحن با من حرف بزنی، از این به بعد چیزی به نام قطر وجود خارجی نخواهد داشت. حالا به نظر می رسد که قطری ها با بحرانی روبرو شده اند که روس ها پیشتر درباره آن هشدار داده بودند. هر چند مساله فعلی قطر با همسایگان خود در شورای همکاری های خلیج فارس است، اما این بحران به اعتقاد ناظران، نتیجه همان بلند پروازی های بی پروا و افراط در سیاست خارجی هجومی از سوی کشوری بود که به سیاست پاندولی و میانجیگری در پرونده های منطقه ای معروف است.

تهدید به تعلیق عضویت قطر در شورای همکاری

در جدیدترین تحول مرتبط با این موضوع، منابعی در کشورهای حوزه خلیج فارس فاش کردند که اعضای شورای همکاری خلیج فارس تهدید کردند عضویت قطر را در این شورا به حالت تعلیق در می آورند. سایت الوطن العربی گزارش داده است که این منابع با بیان این که کشورهای شورای همکاری خلیج فارس تهدید کرده اند عضویت قطر را در این شورا به حالت تعلیق در می آورند، اعلام کردند: این کشورها به قطر 10 روز فرصت دادند تا به توافق های پیشین پایبند باشد.

اختلاف قطر با کشورهای دیگر شورای همکاری های خلیج فارس اگر چه به علت اختلافات مرزی این کشورها با یکدیگر سابقه ای به طول عمر چند دهه ای این کشور دارد، اما این بار اختلاف ها جدی تر از گذشته به تنش هایی شدید بین اعضای این شورا با قطر منجر شده است به گونه ای که منابع خبری از احتمال تعویق عضویت این کشور در شورای همکاری های خلیج فارس خبر می دهند.

شورای مقابله با تهدید خارجی، درگیر بحران داخلی

روزنامه رای الیوم چاپ لندن نیز نوشت که شورای همکاری های خلیج فارس متشکل از 6 کشور عربستان، بحرین، امارات و عمان، قطر و کویت در طول ماه های گذشته نشست های خود را نه برای حل تهدیدی خارج از این مجموعه بلکه برای حل و فصل بحران قطر و 5 عضو دیگر برگزار کرده اند؛ امری که موجودیت این شورا را با طرح مساله احتمال اخراج قطر از آن به مخاطره انداخته است.

شورای همکاری های خلیج فارس در 25 می 1981 با هدف حمایت از رژیم بعث صدام حسین در جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران تاسیس شد؛ مقابله با تهدیدهای خارجی علیه اعضای این شورا، فلسفه اصلی پیدایش آن است؛ شورایی که اکنون درگیری ها و تنش های داخلی آن به معضلی جدی و پرهزینه برای کشورهای عضو آن تبدیل شده است. روز 5 مارس سال جاری میلادی شدت این اختلاف ها به حدی رسید که سه کشور عربستان، بحرین و امارات سفرای خود را از دوحه قطر فراخواندند.

می توان گفت اتهام هایی که قطر با آن مواجه است محصول تحولات چند ساله اخیر در جهان عرب یعنی انقلاب های عربی است؛ اتفاقاتی که پادشاهی ها و امیر نشین های حوزه خلیج فارس را با وجود تظاهر به حمایت از آن انقلاب ها، به شدت نگران کرد.

اتهامات قطر

اعطای تابعیت قطری به مخالفان کشورهای عربی حوزه خلیج فارس از جمله اعضای اخوان المسلمین و همچنین حمایت سیاسی، پولی و تبلیغاتی از اخوان المسلمین مصر در مقابل دولت عبدالفتاح السیسی، کمک های فراوان مالی به این مخالفان، سازماندهی شبکه الجزیره برای حمایت از مخالفان، میزبانی از مراکز پژوهشی بیگانه با هدف جاسوسی از کشورهای رقیب در خلیج فارس و تحریک اختلافات داخلی و جنگ قدرت در کشورهای همسایه از مهم ترین اتهامات متوجه قطر از سوی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس است.

چند ماه پیش این شورا در ریاض عربستان سندی را امضا کرد که به سند ریاض معروف شد. در این بیانیه جمعی، 5 کشور از قطر خواستند مانع از دخالت سایرین در امور داخلی اعضای این شورا از طریق میزبانی بیگانگان یا اعطای تابعیت به شخصیت های معارض کشورهای عضو شود.

یکی از بندهای این سند تصریح می کرد که «کشورهای عضو نباید سیاست هایی خارجی را در دستور کار قرار دهند که به مجموعه یا تک تک کشورهای عضو شورا، خسارتی وارد کند.» این بند آنگونه که پایگاه خبری تحلیلی صدی البلد نوشته است، اشاره ای واضح به ائتلاف قطر با ترکیه و حزب عدالت و توسعه رجب طیب اردوغان بود؛ کشوری که دولت های عربی حاشیه خلیج فارس آن را به چشم رقیب خود می بینند.

اقدام تنبیهی شورای همکاری خلیج فارس علیه قطر اما، ظاهراً موثر نبوده است. قطری ها همچنان امیدوار بازگشت به دوره طلایی سیاست خارجی خود هستند.

گفته می شود محمد مرسی رئیس جمهور برکنار شده مصر همچنان از پشت میله های زندان حق قانونی خود و جماعتش را فریاد می زند و زندانبانان بدرفتار را به تنبیه تهدید می کند؛ شاید شیوخ قطری هم هنوز افول جریان بزرگی که روی آن حساب کرده بودند را باور نکرده اند.

جام جم آنلاین-جواد ارشادی